

УДК 358.2:355.236:94(477)“1994/2005”

І.В.Красота

Підготовка офіцерського складу інженерних військ Збройних Сил України у Кам'янці-Подільському в 1994–2005 рр.

На основі опублікованих джерел, а також особистого досвіду військової служби автора в інженерних військах Збройних Сил України, досліджується система підготовки офіцерів інженерних військ Збройних Сил України. Розглянуто проблему створення самостійної системи підготовки офіцерів для інженерних військ Збройних Сил України на базі Кам'янець-Подільського вищого військово-інженерного командного училища, яке залишилось у спадок від системи військової освіти армії Радянського Союзу. Проаналізовано особливості організації підготовки осіб офіцерського складу оперативного-тактичного рівня спільно з офіцерами тактичного рівня. Розглянуто реформування системи підготовки офіцерського складу, у тому числі створення Військово-інженерного інституту Подільської державної аграрно-технічної академії. Також окреслено особливості комплектування підготовленим особовим складом та офіцерами для участі у миротворчих операціях у цей період. Звернено увагу на підготовку фахівців до участі у миротворчих операціях у Південному Лівані та Республіці Ірак. З'ясовано чисельність військовослужбовців інженерних військ Збройних Сил України, які було підготовлено до зазначених миротворчих місій.

Ключові слова: інженерні війська Збройних Сил України, офіцерський склад, підготовка офіцерів, миротворці, Військово-інженерний інститут, Центр розмінвання.

Офіцерський корпус є елітою сучасного війська, носієм теоретичних знань і практичних навичок. Підготовка офіцерів є найважчим та найважливішим питанням системи військової освіти. Особливо це стосується осіб офіцерського складу інженерних військ, де найбільше різних військових спеціальностей.

Аналіз досліджень і публікацій дозволяє зробити висновок, що створення самостійної системи підготовки офіцерів для інженерних військ Збройних Сил України (далі – ЗС України) стало можливим тільки завдяки існуванню міцних засад та наполегливої праці підготовленого професорсько-викладацького колективу. Також надається велика увага досвіду участі ЗС України у миротворчих місіях, який трансформувався в якісне виконання практичних завдань інженерними підрозділами в зоні антитерористичної операції [2, 7-9].

Метою статті є вивчення досвіду організації підготовки осіб офіцерського складу для потреб інженерних військ ЗС України та особливостей планування підготовки і підвищення кваліфікації особового складу для участі у миротворчих операціях з підтримки миру.

Наприкінці 1991 р. в Радянському Союзі існувала струнка система підготовки офіцерів інженерних військ, а саме: офіцерів-інженерів за 5 років готувало

Калінінградське вище інженерне військове училище, офіцерів-командирів – 4 роки – Тюменське та Кам'янець-Подільське вищі військово-інженерні командні училища. Підготовка офіцерів оперативного рівня (трирічна програма) покладалася на Військово-інженерну академію в Москві, а офіцерів оперативно-стратегічного рівня – майбутніх генералів інженерних військ – на Академію Генерального штабу.

На початку 1992 р. інженерні війська ЗС України отримали у спадок від радянської системи військової освіти Кам'янець-Подільське вище військово-інженерне командне училище імені маршала інженерних військ Харченко (далі – КПВВІКУ), яке готувало офіцерів тактичного рівня командного профілю, у тому числі для Повітрянодесантних військ [1]. У 1995 р. відбувся останній випуск КПВВІКУ, усього у 1991–1995 рр. було підготовлено майже 1,5 тис. офіцерів тактичного рівня, зокрема у 1991 р. – 311, 1992 р. – 320, 1993 р. – 292, 1994 р. – 286, 1995 р. – 278 [2, с. 82], у тому числі для України та інших країн Співдружності незалежних держав [3].

Далі заклад функціонував як Військово-інженерний факультет Подільської державної аграрно-технічної академії, а з 1998 р. Військово-інженерний інститут Подільської державної аграрно-технічної академії (далі – Інститут), який став основою системи підготовки офіцерського корпусу інженерних військ ЗС України [4]. 30-річний досвід підготовки офіцерів КПВВІКУ та професорсько-викладацького складу, більшість з яких отримали освіту оперативного рівня в СРСР, дозволив вирішити проблему підготовки офіцерів оперативно-тактичного рівня самостійно на базі Інституту [7, с. 160].

З 1994 р. в інженерних військах ЗС України сформувалась система підготовки осіб офіцерського складу, яка включала в себе поступову підготовку офіцерів тактичного та оперативно-тактичного рівнів (рис. 1). 21 червня 1994 р. ця система була підпорядкована Головному управлінню інженерних військ Головного штабу ЗС України [5, арк. 13].

Стратегічний рівень: підготовка офіцерів оперативно-стратегічного рівня
Національна академія оборони України, м.Київ з 1999 р. по теперішній час

Оперативний рівень: підготовка офіцерів оперативно-тактичного рівня
Національна академія оборони України, м.Київ з 1999 р. по теперішній час
Військово-інженерний інститут, м.Кам'янець-Подільський – 1994–2000 рр.

Тактичний рівень: підготовка офіцерів тактичного рівня
Військово-інженерний інститут, м.Кам'янець-Подільський

Допризовна підготовка: підготовка ліцеїстів – майбутніх офіцерів
Кам'янець-Подільський військовий ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою

Рис. 1. Структура підготовки офіцерів інженерних військ ЗС України

З 1994 р. по 2000 р. тривала підготовка офіцерів оперативно-тактичного рівня для Міністерства оборони України (далі – МОУ) та Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій і в справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (далі – МНС). У цей період було підготовлено 93 офіцери [2, с. 83], які зайняли високі посади в інженерних військах ЗС України, у тому числі у Генеральному штабі ЗС України, та поповнили викладацький склад Інституту.

У 1998 р. підготовку офіцерів оперативно-тактичного рівня для МОУ передали від Інституту до Національна академія оборони України (далі – НАОУ), а 2000 р. відбувся останній випуск (таблиця 1) [2, с. 42-43].

Таблиця 1. Результати підготовки офіцерів оперативно-тактичного і тактичного рівнів у 1996–2000 рр.

Рівень підготовки	Рік випуску				
	1996	1997	1998	1999	2000
Офіцерів оперативно-тактичного рівня	29	17	18	17	7
Офіцерів тактичного рівня	230	194	237	199	230
Офіцерів запасу тактичного рівня	311	320	292	286	278
Всього	541	514	529	485	508

На кінець 2004 р. Інститут становив повноцінний навчально-виховний комплекс підготовки та підвищення кваліфікації офіцерів інженерних військ ЗС України, який включав два факультети, Центр розмінування, 15 кафедр та різноманітні відділи і служби. Інженерний факультет готував офіцерів тактичного рівня для інженерних військ ЗС України, спеціальний факультет – офіцерів для МНС. У період з 1996 р. до 2000 р. було підготовлено для МОУ та МНС майже 2,6 тис. офіцерів тактичного рівня, з них офіцерів запасу – майже 1,5 тис. осіб [2, с. 85-86].

Центр розмінування паралельно виконував завдання з розмінування на території України та проводив підготовку та підвищення кваліфікації фахівців з розмінування, у тому числі офіцерів – керівників груп розмінування, для цього в Центрі розмінування існували відповідні цикли підготовки, а також курси підвищення кваліфікації. Унікальною на той час подією було створення кінологічного відділу, який готував собак мінно-розшукової служби (далі – МРС). Для його створення запросили фахівців-кінологів Державної прикордонної служби України. В подальшому використання собак МРС дозволить зберегти життя саперів під розмінування території України та знешкодження вибухонебезпечних предметів (далі – ВНП) в Лівані та Іраку.

У період 2000–2005 рр. значно збільшилась участь інженерних підрозділів ЗС України у миротворчих операціях – від окремого інженерного взводу (до 30 осіб) в Косово до окремого інженерного батальйону (до 650 осіб) в складі Тимчасових сил ООН у Південному Лівані [8, с. 6-7].

Збільшення частки інженерних підрозділів у миротворчих операціях потребувало збільшення уваги до якості підготовки особового складу, особливо фахівців з розмінування, а саме: саперів та саперів-розвідників. З травня 2000 р. роботи щодо комплектування та професійної підготовки миротворців та в подальшому здійснення ротації 3-го окремого інженерного батальйону Інституту кожні шість місяців.

На першому етапі підготовка тривала 28 днів, а у подальшому, починаючи з 2003 р., – 29 днів. Постійно проводились роботи стосовно додаткового створення навчально-матеріальна база – майданчиків та класів з мінно-вибухових загороджень, фортифікації, маскуванню тощо [2, с. 49]. Так, тільки у період з травня 2000 р по червень 2002 р. підготовлено було майже 1650 військових фахівців, – значна частина яких (26,4%) – це сапери та сапери-розвідники (таблиця 2).

Таблиця 2. Підготовка фахівців на базі Інституту для миротворчого контингенту ТСООН у Лівану

Підготовлено	Травень 2000 р.	Січень 2001 р.	Червень 2001 р.	Січень 2002 р.	Червень 2002 р.	Всього
Офіцери	45	16	24	16	17	118
Фахівці у т.ч. сапери, сапери- розвідники	601	214	244	276	194	1529
Всього	646	230	268	292	211	1647

У період з 20 серпня 2003 р. по 29 грудня 2005 р. у Республіці Ірак виконували завдання інженерного забезпечення інженерно-саперні взводи окремих механізованих батальйонів 5, 6, 7 окремих механізованих бригад та 81 тактичної групи [9, додаток Л]. Усього інженерна частка миротворчого контингенту в операції з підтримання миру в Республіці Ірак становила від 64 військовослужбовців інженерних військ ЗС України – у 2003–2004 рр. до 20 осіб у 2005 р. наприкінці операції.

У зазначений період в Центрі розмінування Інституту було організовано підготовку та підвищення кваліфікації фахівців інженерних військ ЗС України в основному за напрямками інженерні загородження і фортифікаційне обладнання місцевості та підготовлено понад 170 осіб.

Отже, у перший період створення інженерних військ ЗС України на базі Військово-інженерного інституту було організовано систему підготовки осіб офіцерського складу інженерних військ ЗС України оперативного-тактичного та тактичного рівнів освіти. Створена системи підготовки дозволяла здійсню-

вати якісну підготовку та підвищення кваліфікації офіцерів інженерних військ ЗС України. Підготовка та підвищення кваліфікації офіцерів та фахівців інженерних військ до участі у миротворчих операціях дозволила підтримувати високий рівень кваліфікації професорсько-викладацького складу Інституту. В Інституті створили Центр розмінвання, на базі якого проводилися підготовка та підвищення кваліфікації груп розмінвання, у тому числі їх керівників.

Список використаних джерел і літератури

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 1992 р. № 490 “Про реформу системи військової освіти” Портал Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/490-92-%D0%BF>.

2. Колос, Р. Л. Підготовка офіцерських кадрів для Збройних Сил України за досвідом Військово-інженерного інституту 1991–2000 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Колос Руслан Леонідович; Національна академія оборони України. – К., 2004. – 187 арк.

3. Протокол о договоренности между Главным командованием Объединённых Вооружённых Сил Содружества Независимых Государств и Министерством обороны Украины об организации подготовки офицерского состава, порядке перевода (откомандирования) и увольнения лиц офицерского состава, прапорщиков и мичманов // Законодавчі акти України з питань військової сфери. – К., 1992. – 120 арк.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 січня 1998 р. № 64 “Про перетворення відділення військової підготовки Київського національного університету імені Тараса Шевченка та військово-інженерного факультету при Подільській державній аграрно-технічній академії”// Портал Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/64-98-%D0%BF>.

5. Галузевий державний архів Міністерства оборони України (далі – ГДА МО України), ф. 6157, оп. 48338, спр. 1, 20 арк.

6. ГДА МО України, ф. 5622, оп. 49687, спр. 1, 14 арк.

7. Інженерні війська ЗС України: [історія, спогади, сучасність] / В. С. Воробійов [та ін.]; за заг. ред Воробійова В. С. – К.: Видавництво Людопринт, 2002. – 224 с.

8. Хавронюк, О. В. Інженерне обладнання позицій миротворчих сил ООН у Лівані: Навчальний посібник / О. В. Хавронюк, В. М. Гераськін. – Кам’янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2004. – 100 с.

9. Попко, С. М. Застосування українського миротворчого контингенту в операції з підтримання миру в Республіці Ірак у 2003–2005 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Попко Сергій Миколайович; Нац. акад. оборони України. – К., 2010. – 198 арк.

Igor Krasota

Preparation of engineering officers of the Armed Forces of Ukraine in the 1994–2005

The main stages creation and personal experience in military service in the engineering troops of the Armed Forces of Ukraine, studied engineering system of training of officers of the Armed Forces of Ukraine. The problem of creating an independent system of training for engineering officers of the Armed Forces of Ukraine – based Kamianets-Podilskyi higher military engineering command

school, which left a legacy of military education of the army of the Soviet Union. The features of training officers of tactical level, together with officers of the tactical layer are unzipped. Consider reforming the system of training officers, including the creation of Military Engineering Institute Podolsk State Agricultural and Technical Academy. Also features outlined completing trained personnel and officers to participate in peacekeeping operations in that period. Attention is paid to training specialists to participate in peacekeeping operations in southern Lebanon and Iraq. Compared to the number of engineering troops of the Armed Forces of Ukraine, which was prepared for these peacekeeping missions.

Keywords: Engineering troops of the Armed Forces of Ukraine, officers, training officers, peacekeepers, Military Engineering Institute, Center for Demining.

И. В. Красота

Подготовка офицерского состава инженерных войск Вооруженных Сил Украины в Каменце-Подольском в 1994–2005 гг.

На основе опубликованных источников, а также личного опыта военной службы в инженерных войсках Вооруженных Сил Украины, исследуется система подготовки офицеров инженерных войск Вооруженных Сил Украины. Рассмотрена проблема создания самостоятельной системы подготовки офицеров для инженерных войск Вооруженных Сил Украины на базе Каменец-Подольского высшего военно-инженерного командного училища, которое осталось в наследство от системы военного образования армии Советского Союза. Проанализированы особенности организации подготовки офицерского состава оперативно-тактического и тактического уровня. Рассмотрено реформирование системы подготовки офицерского состава, в том числе создание Военно-инженерного института Подольской государственной аграрно-технической академии. Также определены особенности комплектования личным составом и офицерами для участия в миротворческих операциях в этот период. Обращено внимание на подготовку специалистов к участию в миротворческих операциях в Южном Ливане и Ираке. Проведено сравнение численности военнослужащих инженерных войск Вооруженных Сил Украины, которые были подготовлены к указанным миротворческим миссиям.

Ключевые слова: Инженерные войска Вооруженных Сил Украины, офицерский состав, подготовка офицеров, миротворцы, Военно-инженерный институт, Центр разминирования.

Одержано 1 вересня 2016 року